

Relacja z konferencji Nordic Challenges „Nordic Neighbourhoods: Affinity and Distinction in the Baltic Sea Region and Beyond”

W dniach 1–3 czerwca 2022 r. odbyła się w Sztokholmie konferencja „Nordic Challenges”, zorganizowana przez sieć ReNEW (Reimagining Norden in an Evolving World). Organizacja ta, finansowana przez nordycki fundusz badań NordForsk, została utworzona w celu wzmocnienia współpracy na rzecz rozwoju nowych i przełomowych osiągnięć w badaniach nad regionem nordyckim w kontekście wyzwań globalnych. Partnerami ReNEW jest sześć uniwersytetów ulokowanych w regionie nordyckim: Uniwersytet Helsiński, Uniwersytet w Oslo, Uniwersytet Islandzki, Uniwersytet Södertörn, Uniwersytet w Aarhus oraz Copenhagen Business School.

Od 2017 r. ReNEW organizuje konferencje pod hasłem „Nordic challenges”. Tematem tegorocznej, piątej edycji, która odbyła się na Uniwersytecie Södertörn, było „Nordic Neighbourhoods: Affinity and Distinction in the Baltic Sea Region and Beyond”. Poprzez wybór tematu organizatorzy zwrócili uwagę nie tylko na relacje wewnątrz regionu nordyckiego, ale również interakcje z jego sąsiedztwem: regionem Morza Bałtyckiego, Europą Środkowo-Wschodnią, Unią Europejską, Wielką Brytanią, Arktyką. Na wybór tematu wpływ miały niedawne wydarzenia, takie jak pandemia COVID-19, która – jak napisali sami organizatorzy na stronie internetowej konferencji – „wzmocniła tendencje do wyznaczania granic oraz politycznego i społecznego nieangażowania się w sprawy otaczającego świata. Jednocześnie wysiłki zmierzające do ograniczenia pandemii przyczyniły się do powstania nowych form komunikacji wirtualnej”. Oczywistym obecnie tematem, który zdominował dyskusje, była rosyjska inwazja na Ukrainę 24 lutego 2022 r. Znalazło to odzwierciedlenie m.in. w panelu „Putin’s Russia, the Ukraine War, and Norden/the Baltic” (Rosja Putina, wojna w Ukrainie oraz region nordycki/bałtycki) z udziałem Martina Kragha, autora wydanej w tym roku książki *Det fallna imperiet: Ryssland och väst under Vladimir Putin* (Upadłe imperium. Rosja i Zachód za Władimira Putina), a także w wykładzie inauguracyjnym Juhany Aunesluomy z Uniwersytetu Helsińskiego pt. „From Cold War to Post-Cold War Hysteresis. Security and Insecurity in the Baltic Sea Region from the 1990s to the Present” (Od zimnej wojny do pozimnowojennej histerezy. Bezpieczeństwo i brak bezpieczeństwa w regionie Morza Bałtyckiego od lat 90. do chwili obecnej). Aunesluoma skoncentrował się na pytaniach o okres pozimnowojenny jako okres (już) historyczny, a szczególnie o to, co inwazja Rosji na Ukrainę oznacza nie tylko dla teraźniejszości i przyszłości regionu, ale także dla naszego rozumienia jego niedawnej, pozimnowojennej przeszłości.

Obrady toczyły się przez trzy dni; wzięli w nich udział naukowcy z całej Europy, szczególnie z regionu nordyckiego i bałtyckiego, reprezentujący różne dziedziny nauk społecznych i humanistycznych. Instytut Skandynawistyki i Fennistyki

Uniwersytetu Gdańskiego reprezentowali na konferencji Karolina Drozdowska, Marta Grzechnik i Kazimierz Musiał.

Karolina Drozdowska wystąpiła na konferencji razem z pozostałymi osobami członkowskimi sieci badawczej „New Geographies of Scandinavian Studies” (Nowe geografie skandynawistyki, NGSS). Jest to finansowany przez duński fundusz na rzecz nauki Danmarks Frie Forskningsfond międzynarodowy projekt, w którym biorą udział badaczki i badacze (reprezentujący głównie takie dziedziny jak literaturoznawstwo i kulturoznawstwo) z uniwersytetów w Danii, Szwecji, Niemczech, Czechach, na Węgrzech, Litwie i w Polsce (wkrótce również Norwegii). Jego celem jest współpraca naukowa między ośrodkami skandynawistycznymi w Europie, jak również naukowa refleksja nad znaczeniem geografii i granic w tworzeniu mentalnych map współczesnego świata. Osoby członkowskie NGSS wzięły udział w panelu pt. „Legacies of the Iron Curtain in Literature, Film and Political Discourse” (Dziedzictwo żelaznej kurtyny w literaturze, filmie i dyskursie politycznym). Karolina Drozdowska wygłosiła referat pt. „A stereotype that deconstructs itself. Representations of Danes and Denmark in Joanna Chmielewska’s crime novels” (Stereotyp, który dekonstruuje sam siebie. Reprezentacje Duńczyków i Danii w powieściach kryminalnych Joanny Chmielewskiej). Pozostałe prezentacje w ramach tego panelu (wygłoszone przez Anitę Soos z Uniwersytetu Eötvösa Loránda w Budapeszcie, Helenę Březinová z Uniwersytetu Karola w Pradze oraz Sylwię Izabelę Schab z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) dotyczyły obrazowania Europy Wschodniej w skandynawskiej literaturze kryminalnej oraz stereotypów o Skandynawii w środkowoeuropejskim dyskursie krytyki literackiej. Literaturoznawczy panel sieci NGSS stanowił ciekawe uzupełnienie konferencji, na której dominowały raczej ujęcia badawcze ze sfery nauk społecznych czy historycznych.

Kazimierz Musiał uczestniczył w konferencji w podwójnej roli – organizatora panelu tematycznego oraz prelegenta. Panel o tytule „Belarusian and Polish Chronotopes of Norden and Nordic Chronotopes of Eastern Europe” (Białoruskie i polskie chronotopie Północy i nordyckie chronotopie Europy Wschodniej) został zgłoszony razem z Lizawetą Dubinką-Hushczą, reprezentującą Europejski Uniwersytet Humanistyczny w Wilnie. W swym wystąpieniu pt. „Polish representations of Norden during the epistemic gateway of the 1970s and 1980s” (Polskie reprezentacje regionu nordyckiego w epistemicznych otwarciach lat 70. i 80.) Musiał przedstawił pierwsze wyniki badań własnych na temat obecnych w polskiej literaturze naukowej i podróżniczej czasu PRL-u stereotypów i wczesnych ram koncepcyjnych tropów, które już w wolnej Polsce stanowiły podstawę typowych reprezentacji państw skandynawskich i Finlandii. W panelu wzięli również udział Andrej Kotljarchuk z Uniwersytetu Södertörn, z wystąpieniem pt. „Nordic rediscoveries of Belarus. Swedish historians and their vision of the past and future of Belarus, ca 1930–2000” (Nordyckie odkrywanie Białorusi na nowo. Szwedzcy historycy i ich wizja przeszłości i przyszłości Białorusi, ok. 1930–2000), Thomas Wegener Friis z Uniwersytetu Południowej Danii z prezentacją pt. „Denmark and Poland – an overview

of the past hundred years” (Dania i Polska – przegląd ostatnich stu lat), Lizaveta Dubinka-Hushcha z Europejskiego Uniwersytetu Humanistycznego, z referatem „‘War’ and ‘occupation’ chronotopes in Danish and Belarusian history” (Chronotopy „wojny” i „okupacji” w historii Danii i Białorusi) i Miłosz Jeromin Cordes z Uniwersytetu w Lund z tematem „A disturbed past. Legacy of the Grand Duchy of Lithuania in identity policies of post-1991 Belarusian authorities” (Zaburzona przeszłość. Dziedzictwo Wielkiego Księstwa Litewskiego w polityce tożsamościowej władz białoruskich po 1991 r.). Prezentowane referaty wzbudziły żywą dyskusję z obecnymi na sali słuchaczami, gdyż wskazywały na rzadko obecną w skandynawskim dyskursie tożsamościowym historię wzajemnego zainteresowania i kulturowego powinowactwa z regionem Europy Środkowo-Wschodniej.

Konferencja obejmowała również program kulturalny: projekcję filmu *Mans mīļākais karš/Moja ulubiona wojna* (2020), po której rozpoczęła się rozmowa z reżyserką Ilze Burkovską-Jacobsen, oraz spotkanie z pisarzem i dramaturgiem Mariusem Ivaškevičiem. Uroczystej kolacji konferencyjnej towarzyszył występ muzyczny w wykonaniu m.in. muzyczek z Doniecka: Marii Zhylovej i Ainury Safarovej.

Kolejna konferencja z cyklu odbędzie się w 2023 r. w Oslo.

Karolina Drozdowska, <https://orcid.org/0000-0002-1064-0111>
Norweski Uniwersytet Naukowo-Techniczny (NTNU)

Marta Grzechnik, <https://orcid.org/0000-0002-0114-1847>
Kazimierz Musiał, <https://orcid.org/0000-0001-7967-7855>
Uniwersytet Gdański